

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General del Patrimoni Cultural
Servei de Suport Tècnic i Inventari
Biblioteca del Patrimoni Cultural

3511

Castellet de Banyoles

Asensio Vilaró, David

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

1. Objectius.

L'objectiu essencial de l'inici dels treballs al Castellet de Banyoles era l'estudi del poblament protohistòric a la Foia de Móra des de la meitat del segle VI aC fins a la conquesta romana. En efecte, els treballs realitzats en aquesta zona des de principi del decenni dels noranta ha clarificat considerablement l'evolució del poblament des del Bronze Mitjà fins a la Primera Edat del Ferro, i ha permès de comprendre els processos que han conduït d'un sistema itinerant d'ocupació del territori, basat en la ramaderia i en una agricultura d'artiga (Asensio *et alii*, 1994-1996a; 1994-1996b; en premsa) , a un sistema plenament sedentari, de caràcter protourbà. Amb això quedaven coberts els objectius essencials del pla de recerca *Estratègies d'ocupació del territori i la seva evolució a l'àrea del Baix Penedès durant la protohistòria i l'antiguitat*, aprovat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya l'any 1992, pel que fa a les etapes inicials del període estudiat.

Contràriament, el període ibèric romanien encara estranyament fosc. En efecte, els treballs de prospecció realitzats a la Foia de Móra a penes havien permès localitzar un petit nombre de jaciments d'aquesta cronologia, sempre de dimensions molt reduïdes, la qual cosa donava a entendre que, a diferència d'altres zones de Catalunya, no hi havia un poblament dispers important. Per una altra part, els treballs d'investigació realitzats fins al moment al Castellet de Banyoles no permetien de cap manera fer una avaluació global sobre les característiques d'aquest assentament ni, aparentment, sobre la seva cronologia, ja que la pràctica totalitat dels materials coneguts s'havia de datar entre els últims decennis del segle III aC i el segle I aC. Aquest últim punt era, com a mínim, sorprenent, si és té present la importància que acostuma a tenir la fàcies de segle IV aC en els grans assentaments ibèrics del nostre país. Tot això, així com la manca d'altres nuclis ibèrics d'importància a la Foia de Móra, feia que calgués concentrar els esforços de recerca en el Castellet de Banyoles, on, segons la nostra hipòtesi de treball, es podrien documentar les fases de poblament posteriors a

l'abandonament de Barranc de Gàfols i Coll del Moro de Serra d'Almos, és a dir, els segles V aC i IV aC, i es podria documentar un procés de plena urbanització del territori.

2. Antecedents de la recerca.

Els antecedents de la recerca al Castellet de Banyoles són prou ben coneguts, de manera que resulta superflu fer-ne una descripció detallada. Recordem que, després de la troballa casual dels diversos tresors (un o dos de monetaris, més el conjunt de pàteres i vasos metàl·lics i els bous de bronze) els anys 1912, 1925 i 1927, els treballs d'excavació s'han realitzat en quatre etapes ben diferenciades.

- a) Treballs de Lluís Brull i de Joan de C. Serra Ràfols en els anys 1930, 1932 i 1937, que van afectar essencialment el sector d'entrada i van posar al descobert les dues torres pentagonals que flanquegen la porta (Serra Ràfols, 1941; Serra Ràfols, 1965). La documentació material coneguda d'aquesta excavació no permet donar precisions sobre la cronologia d'aquestes construccions, però llur tipologia permet situar-les en el segle III aC (Moret, 1996, ps. 132, 416-418).
- b) Treballs de Salvador Vilaseca, Joan de C. Serra-Ràfols i Lluís Brull (Vilaseca, Serra Ràfols, Brull, 1949) a principi dels anys quaranta, que van afectar un extens sector immediatament al nord-oest de la zona d'accés excavada en els anys anteriors. Es tracta de tot un barri, densament edificat, immediatament al costat del penyasegat abrupte que delimita la plataforma del Castellet pel costat oriental. Segons els excavadors, la potència estratigràfica era molt escassa, de manera que semblava haver-hi una sola fase d'ocupació. El reestudi dels materials d'aquesta campanya (Asensio, Cela, Ferrer, 1996) suggereix que aquesta única fase s'ha de situar en els darrers decennis del segle III aC.
- c) Treballs de Ramon Pallarès a finals dels anys setanta i principi dels vuitanta (Pallarès, 1982, 1984a). A més de la neteja i reestudi del dispositiu de defensa de la zona d'accés, aquest investigador va realitzar diferents cales en zones fins llavors inexplorades del poblat. Una d'aquestes, l'única que ha estat publicada, prop de l'extrem occidental, no lluny de la construcció medieval que dona nom al jaciment; les altres, prop de l'extrem nordoriental. En tots els casos es van documentar estructures constructives, encara visibles actualment, amb molt poca potència estratigràfica.

- d) Hom ha d'afegir encara una sèrie de cales de delimitació realitzades l'any 1993 per CODEX, per encàrrec del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Segons sembla, aquests treballs, que han romàs inèdits, han vingut a confirmar l'existència d'estructures constructives en totes les àrees perifèriques de la plataforma del Castellet de Banyoles, mentre que aquestes semblen absents a l'àrea central.

3. Objectiu de la campanya de 1999.

Un dels objectius essencials plantejats en aquesta nova intervenció al Castellet de Banyoles ha estat l'excavació en extensió d'un sector ampli de l'assentament, per tal de poder-ne conèixer les característiques urbanístiques i de l'arquitectura domèstica. Aquesta és, efectivament, una qüestió bàsica, ja que per a poder parlar, amb certa propietat, de ciutat ibèrica cal que existeixi una trama urbana mínimament densa i complexa, estesa en tota o, almenys, la major part de la superfície ocupada per la suposada aglomeració urbana. Les dimensions de l'indret i la presència d'estructures en molts punts de la seva superfície són un fet ja constatat i favorable en aquest sentit. Ara bé, calia comprovar que aquestes estructures formaven part d'espais complexos dins d'una trama urbana continuada.

Dins del triangle que, aproximadament, dibuixa la plataforma de l'assentament ibèric del Castellet de Banyoles (Figura 1), dos sectors excavats d'antic ja mostraven estructures d'habitat formant part de barris propis d'una trama urbana plenament desenvolupada. El cas més evident és el del barri excavat entre els anys 1942 i 1943 per L. Brull i S. Vilaseca a tocar de les torres poligonals, al sud-est de la plataforma. Cap el sud-oest d'aquesta (no gaire lluny del castellet medieval de tàpia de l'angle sud-oest de la plataforma), R. Pallarés va excavar al voltant de l'any 1980 un seguit d'estructures de cases i carrer (amb una superfície total excavada, això sí, molt més modesta) que sembla indicar la continuïtat d'aquesta trama urbana en aquest sector força allunyat del primer. Quedava així un tercer angle o vèrtex del triangle, l'angle nord-est, per investigar la presència o no de trama urbana, car la presència d'estructures i nivells arqueològics ja havia estat constatada en l'esmentada prospecció mecànica de 1993.

Per aquest motiu, l'any 1998 fou en aquest angle nord-est, precisament a partir d'unes traces d'estructures localitzades en aquesta zona per una de les rases fetes l'any 1993, que es va començar a obrir un sector que és el que, a partir d'ara, denominarem com a zona 1. Poc després d'haver començat a destapar aquesta zona, cercant la ubicació precisa de les diferents rases de 1993, es va localitzar el que inqüestionablement havien estat unes cates arqueològiques antigues, de les quals no

teníem cap mena de referència prèvia. Posteriorment, per informacions proporcionades per gent del poble de Tivissa, vam saber que es tractava de les darreres cates efectuades pel Dr. R. Pallarés, la sobtada mort del qual va impedir-li de donar-ne a conèixer els resultats. Es va considerar, encara durant la campanya de 1998, necessari iniciar la intervenció en aquest sector, a partir de la des d'ara esmentada com a zona 2. L'objectiu bàsic d'aquesta campanya de 1999 ha estat el d'obrir en extensió aquesta zona 2 amb la finalitat d'arribar, en un termini relativament curt de temps, a enllaçar-lo amb les estructures descobertes a la zona 1 i, d'aquesta manera, arribar a definir millor la trama urbana de tot l'angle nord-est de la plataforma (Figura 2).

4. Descripció de les unitats estratigràfiques

Durant la campanya de 1999, s'ha procedit a l'excavació arqueològica de l'edifici número 1 de la zona 2, la qual s'havia iniciat l'any 1998, amb la neteja de les zones ja obertes per Ramon Pallarés. També es va extreure el nivell superficial de l'edifici número 2, per tal de deixar-lo preparat per excavar l'any següent (Figura 2).

UE 1: Nivell superficial, de terra de conreu, color marronós, que es localitza a tot el sector. La seva cronologia és moderna i s'hi localitza abundant material ibèric, procedent de les remocions agrícoles.

UE 42: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 9 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Té una alçada de quatre filades. Cobert per la UE 1. Se li adossa la UE 45.

UE 43: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 9 per l'oest i el 10 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1.

UE 44: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 10 per l'oest i el 17 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. Se li adossa la UE 46.

UE 45: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 9 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. S'adossa al mur 42.

UE 46: Mur que forma angle, entre els murs 44 i 47, als quals s'adossa, al sud del recinte 10. Té una sola filada i correspon a una fase posterior de l'edifici. Cobert per la UE 1.

UE 47: Mur direcció E-O, relacionat amb el mur 46, al sud del recinte 10. Té una sola filada i correspon a una fase posterior de l'edifici. Cobert per la UE 1.

UE 48: Mur direcció N-S, entre els recintes 13 i 14. Té una sola filada i correspon a una fase posterior de l'edifici. Cobert per la UE 1.

UE 49: Mur direcció N-S. Tanca els recintes 11 i 16 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. Se li adossen les UE 52 i 53.

UE 50: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 11 per l'oest i el 12 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. Se li adossa la UE 52.

UE 51: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 12 per l'oest i el 15 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. Se li adossa la UE 54.

UE 52: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 11 pel nord i el 13 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. S'adossa a les UE 49 i 50.

UE 53: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 16 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. S'adossa a la UE 49.

UE 54: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 12 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. S'adossa a la UE 51.

UE 55: Nivell de color marronós de consistència mitjana, que correspon a l'enderroc del recinte 12. Cobert per la UE 1, cobreix la UE 81.

UE 56: Nivell de color marronós de consistència mitjana, que correspon a l'abandó del recinte 13. Cobert per la UE 1, cobreix la UE 60.

UE 57: Nivell de color marronós amb una franja de graves de poca potència, que correspon a l'abandó del recinte 14. Cobert per la UE 1, cobreix les UE 103 i 110.

UE 58: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 16 pel nord i l'11 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Cobert per la UE 1. S'adossa a la UE 49.

UE 59: Nivell de color marronós, que correspon al nivell d'enderroc del recinte 9. Cobert per la UE 1, cobreix la UE 61.

UE 60: Nivell de paviment del recinte 13. Cobert per la UE 56, cobreix la UE 66.

UE 61: Nivell de terra vermellosa amb moltes pedres petites amb una àmfora esclafa in situ. Possible nivell de paviment del recinte 9. Cobert per la UE 59, cobreix les graves naturals i la UE 64.

UE 64: Retall folrat amb pedres de dimensions variables, al recinte 9. Correspon a una fossa d'enterrament, amb una urna al seu interior, d'una fase que es pot adscriure al Bronze Final. Retalla les graves naturals, està reomplert per la UE 65 i cobert per la UE 61.

UE 65: Nivell marronós que reomple el retall 64.

UE 66: Reompliment d'una cubeta, al recinte 13, la terra és de color ocre. Cobert per la UE 60, cobreix la UE 67.

UE 67: Nivell de color vermellós, amb graves, del recinte 13. Cobert per la UE 66, cobreix les graves naturals. Sembla un nivell d'alteració d'aquestes.

UE 70: Reompliment de la urna localitzada dins la UE 64/65.

UE 71: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 17 per l'oest i el 18 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Té una alçada de dues filades. Després d'un buit que podria correspondre a una porta de comunicació entre els recintes 17 i 18 té continuïtat (UE 105). Cobert per la UE 1.

UE 72: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 18 per l'oest i el 19 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Té dues filades d'alçada, de les quals se'n perd una vers al nord. Al centre, pel costat del recinte 18, les pedres estan cremades per l'incendi. Al costat del recinte 19 s'aprecia una refacció del mur original, amb la darrera filada penjada sobre les anteriors coincident amb una reparació del paviment. Cobert per la UE 1.

UE 73: Mur direcció N-S. Tanca els recintes 19 i 15 per l'oest i els 21, 22, 20, 27 i 23 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Vers el nord es va perdent i tan sols es conserva alguna pedra aïllada a l'interior de la trinxera d'espoli (UE 97). Vers el sud segueix un traçat lleugerament desviat vers l'oest i

finalitza cap a la meitat del recinte 15. En aquest punt el tancament del recinte correspon a un nou mur que se li superposa (UE 152). Cobert per la UE 1.

UE 74: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 17 pel sud i el 15 pel nord. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Es conserva en quatre filades d'alçada. Per l'est se li adossa la UE 104 que tapia la porta de comunicació entre els recintes 15 i 17. Cobert per la UE 1.

UE 75: Nivell marronós amb taques vermelloses de consistència mitjana amb poc material. Correspon a un nivell d'enderroc del recinte 11. Està cobert per la UE 1 i cobreix les UE 92, 90, 91 i 93.

UE 76: Nivell de color marronós de consistència mitjana amb molt poc material. Prop dels murs hi ha acumulació de pedres. Nivell d'enderroc del recinte 16. Cobert per la UE 1, cobreix el sòl natural.

UE 77: Nivell de terra vermellosa amb restes de toves, terra cremada i carbons. Nivell d'enderroc del recinte 17. Està cobert per la UE 1 i cobreix les UE 82 i 102.

UE 78: Nivell de color marronós amb una gran taca vermellosa de tovot (101) prop del mur 71 i una gran acumulació de cendres al mig del recinte. Nivell d'incendi i enderroc del recinte 18. Cobert per la UE 1, cobreix les UE 100 i 101.

UE 79: Nivell de terra i argila de color marronós amb taques cendroses. A la zona oest, a tocar del mur 73 es concentra un nivell de terra més argilosa de color clar. Nivell d'enderroc del recinte 19. Cobert per la UE 1, cobreix la UE 111.

UE 80: Nivell vermellós de consistència mitjana amb graves. Nivell de colmatació del pati 15. Cobert per la UE 1, cobreix la UE 106. S'hi ha localitzat força material

de metall. Es pot datar a partir de tres dracmes d'argent d'imitació emporitana, dues de la seca de KUM i una d'ILTIRTA.

UE 81: Nivell grisós amb graves i trossos petits de tovot. Possible nivell de circulació del recinte 12. Cobert per la UE 55, cobreix la UE 96.

UE 82: Nivell de terra marronosa de consistència dura. En algun punt hi ha taques vermelloses endurides i recremades a causa del foc. Nivell de paviment del recinte 17. Cobert per les UE 77, 102 i 104, cobreix les graves naturals.

UE 88: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 18 pel sud i el 15 pel nord. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Té una sola filada. En el cantó del recinte 18 conserva restes d'arrebossat de fang folrant la paret. Està construït sobre la UE 125. Cobert per la UE 1.

UE 89: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 19 pel sud i el 15 pel nord. Format per pedres irregulars de dimensions grans. S'adossa al mur 73 i no arriba fins al 72, deixant un espai de comunicació entre els recintes 15 i 19. Té una sola filada. Cobert per la UE 1.

UE 90: Mur direcció E-O. Forma una separació del recinte 11 en dues parts en un moment posterior a la construcció d'aquest recinte. Té una sola filada de pedres irregulars amb una alineació una mica esbiaixada. Manquen algunes pedres. Està cobert per la UE 75 i està construït sobre la UE 92.

UE 91: Acumulació de pedres irregulars que conforma un element quadrangular adossat al mur 58, prop de la porta de comunicació entre els recintes 11 i 16. Correspondria a un mateix moment constructiu que la UE 90. Coberta per la UE 75 i construïda sobre la UE 92.

UE 92: Nivell de color marró-gris amb taques vermelloses i cendres que correspondria al nivell de circulació del recinte 11. Cobert per la UE 75. Per sobre es disposen les UE 90, 91 i 93.

UE 93: Tovot que franqueja la porta de comunicació entre els recintes 11 i 16, afrontat al mur 58. Cobert per la UE 75 i disposat sobre la UE 92. S'adossa al mur 50.

UE 95: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 15 pel sud. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. S'adossa al mur 152. Cobert per la UE 1.

UE 96: Nivell grisós amb taques vermelloses i de calç, bastant dur, amb molt poc material. Nivell de circulació del recinte 12. Cobert per la UE 81, cobreix les graves naturals.

UE 97: Trinxera d'espoli que segueix la línia del mur 73 vers el nord, on s'han perdut les pedres del mur.

UE 100: Nivell de terra de color negrós amb moltes cendres i carbons, entre els quals destaca un tros de biga cremada d'uns 50 cm de llargada. Nivell d'incendi del recinte 18. Cobert per les UE 78 i 101, cobreix la UE 125.

UE 101: Taca de tovots recremats, compacta que munta en part sobre el mur 71. Podria correspondre a l'esfondrament del recreixement de tovots del mur 71 a causa de l'incendi. Cobert per la UE 78, cobreix les UE 100 i 71.

UE 102: Estructura de planta irregular formada per fragments de ceràmica disposats plans sobre el nivell de circulació amb unes dimensions de 50 x 30 cm. La major part dels fragments correspon a una mateixa peça de ceràmica a mà. Immediatament al sud de l'estructura hi ha una capa de cendres i una zona de terra

cremada. Podria correspondre a la preparació d'una llar de foc. Cobert per la UE 77, es disposa sobre la UE 82. Recinte 17.

UE 103: Nivell de color marronós amb tonalitats vermelles. Nivell de colmatació de l'espai 14. Cobert per la UE 57, cobreix les graves naturals.

UE 104: Conjunt de pedres d'una sola filada que continua el mur 74 vers l'est, tapiant en part la porta de comunicació entre els recintes 17 i 15 en un moment posterior al funcionament del paviment 82. Cobert per la UE 1, es disposa sobre la UE 82.

UE 105: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 17 per l'oest i el 18 per l'est. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Té una alçada d'una sola filada. Després d'un buit que podria correspondre a una porta de comunicació entre els recintes 17 i 18 té continuïtat (UE 71). Cobert per la UE 1.

UE 106: Nivell de color marró, més fosc al nord. Correspon al paviment del recinte 15 i està força malmès, millor conservat a la part nord. Cobert per la UE 80, cobreix les UE 127 i 143.

UE 110: Mur direcció E-O. Tanca el recinte 10 pel sud i el 14 pel nord. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Té una sola filada. S'adossa al mur 44. Cobert per la UE 57.

UE 111: Nivell de cendres i carbons que conté una estesa de ceràmica, bàsicament grans contenidors ibèrics (pithos), situat al costat oest del recinte 19. Nivell d'incendi. Cobert per la UE 79 es disposa sobre la UE 178.

UE 112: Trinxera retallada a les graves naturals al nord del recinte 18. Coberta per la UE 100 i reomplerta per la UE 113.

UE 113: Terra argilosa de color marró clar amb graves, carbons i fragments de tovot de textura flonja que reomple la trinxera 112.

UE 118: Nivell d'argiles arenoses i graves amb tovot i taques de cendres. Reomple el forat 144 del recinte 17.

UE 120: Forat retallat a les graves, a la cantonada sud-oest del recinte 18 reomplert amb un tovot. Cobert per la UE 100. Talla la UE 125 i les graves naturals. No sembla tenir una finalitat definida. Atès que està cobert pel paviment podria correspondre a un forat natural reblert per anivellar el sòl de l'habitació.

UE 121: Forat de pal retallat a les graves naturals al recinte 18. Cobert per la UE 100. Talla la UE 125 i les graves naturals.

UE 122: Forat de pal retallat a les graves naturals al recinte 18. Cobert per la UE 100. Talla la UE 125 i les graves naturals.

UE 123: Forat de pal retallat a les graves naturals al recinte 18. Cobert per la UE 100. Talla la UE 125 i les graves naturals.

UE 124: Forat de pal retallat a les graves naturals al recinte 18. Cobert per la UE 100. Talla la UE 125 i les graves naturals.

UE 125: Nivell vermellós amb taques de tovot i cendres, amb molt poc material que en part es confon amb les graves naturals. Podria correspondre al nivell de circulació de l recinte 18. Cobert per la UE 100. Està tallat per les UE 120, 121, 122, 123 i 124.

UE 127: Restes d'un paviment de consistència dura i color groguenc amb una capa grisos, de forma rectangular, sense relacionar-se amb cap mur. Correspondria a restes de la primera pavimentació del pati 15. Cobert per la UE 106, cobreix la UE 143.

UE 129: Nivell argilós de color ataronjat amb petits còdols que colmatava la part est del recinte 19, en contacte amb el nivell d'incendi 111. Es correspon amb la línia que ocupa la porta d'entrada al recinte. Cobert per la UE 79, cobreix la UE 178.

UE 143: Nivell de color marró amb poc material. Nivell de regularització del pati 15. Cobert per les UE 106 i 127. En la major part cobreix el sòl natural, excepte pel nord on cobreix la UE 149.

UE 144: Forat retallat al nivell geològic de forma irregular com dos cercles secants. Està situat al nord del recinte 17 i mesura 2 m de llarg per 1 d'ample. Cobert per la UE 82, està reomplert per la UE 118. No sembla tenir una finalitat definida. Atès que està cobert pel paviment podria correspondre a un forat natural reblert per anivellar el sòl de l'habitació.

UE 149: Nivell d'argila plàstica que rebleix un desnivell natural al nord del recinte 15. Cobert per la UE 143, cobreix el sòl natural.

UE 152: Mur direcció N-S. Tanca el recinte 15 per l'oest. Format per pedres irregulars de dimensions preferentment mitjanes, amb doble parament i els buits omplerts per pedres petites i terra. Vers el centre del recinte 15 se superposa al mur 73, que en aquest punt va lleugerament desviat vers el sud-oest. Podria correspondre a una reparació del mur de tanca del recinte per aquest punt en un segon moment d'habitació o al tapiat d'un primitiu espai obert de comunicació entre els patis 15 i 23. Cobert per la UE 1.

UE 159: Forat de pal excavat al sòl natural falcat amb tres pedres, situat al costat del mur 51, al recinte 15. Cobert per la UE 143, estava reomplert per una terra fosca sense material arqueològic.

UE 164: Llar de foc situada al NE del recinte 19. Està composta per una sola d'argila cremada (UE 165) i un nivell argilós de color rosat (UE 166). No presenta cap preparació. Té forma absidal, amb la part recta paral·lela al mur 72. Les dimensions són 90x80 cm. Està coberta per la UE 129 i es diposita sobre la UE 178.

UE 165: Sola d'argila de la llar 164 del recinte 19.

UE 166: Nivell argilós de la llar 164 del recinte 19.

UE 178: Nivell de color marronós amb taques cendroses de poca potència amb tovots caiguts. Nivell d'ús del recinte 19. Cobert per les UE 111 i 129, cobreix les graves naturals.

UE 182: Nivell de color marró de textura granulosa amb molt poc material. Cobert per la UE 1, cobreix el sòl natural. Correspondria a un nivell de colmatació a l'exterior del recinte 17, a la part nord, prop del final de la plataforma.

5. Descripció de les restes constructives (Figura 3).

La campanya de 1999 s'ha centrat en dues tasques bàsiques (Figura 2). En primer lloc s'ha procedit a excavar la totalitat dels recintes que conformen l'anomenat Edifici 1, les estructures del qual havien quedat al descobert des de la campanya de l'any anterior. Per altra banda s'ha procedit a treure el superficial de tota la zona a l'oest d'aquest Edifici 1, en direcció a la Zona 1, amb l'esmentat objectiu d'unir ambdúes zones. En treure el superficial de tot aquest sector van quedar al descobert la totalitat de recintes que conformen un altre conjunt o Edifici 2 i l'arrencament d'un Edifici 3. En total aquesta obertura ha afectat al voltant d'uns 500 m². En qualsevol cas, en aquest sector no s'hi ha intervingut més enllà de l'extracció del nivell superficial (quedant així a punt per a l'excavació de la campanya del 2000), de manera que en aquesta memòria ens centrem en la descripció de l'Edifici 1, que és l'únic que ha estat objecte d'excavació durant aquesta campanya del 1999.

La unitat estructural o edifici 1 se situa a l'extrem oriental de la zona excavada (Figura 3). Consta de tres parts ben diferenciades: un pati (recinte 15) d'aproximadament 60 m², de forma aproximadament rectangular (uns 9 m per 7 m); un edifici rectangular d'aproximadament 8,4 m per 5 m, compost per tres recintes (recintes 11, 12 i 16) comunicats entre ells; i una sèrie de cinc recintes adossats de forma rectangular allargada (recintes 9, 10, 17, 18 i 19) i amb dimensions similars (2 m d'amplada i una llargada conservada d'uns 8 m) amb obertura al pati, en un dels quals hi havia una llar de foc (recinte 19) i dels que no s'ha conservat en cap cas la paret de fons. Entre els recintes 9-10 i el conjunt dels formats pels recintes 11-12-16 hi havia una via de pas (recinte 13/14), que desembocava al pati. L'edifici 1 fa, en conjunt, unes dimensions mínimes de 260 m².

Pel que fa a la tècnica de construcció, els murs apareixen encaixats en trinxeres de fonamentació que retallen les graves naturals en una amplada idèntica a la del fonament. L'amplada d'aquests sòcols és generalment de 30 cm o de 40 cm, tot i que en algun punt assoleixen o depassen lleugerament els 45 cm. Les pedres emprades en la

construcció són sovint petites (dimensió màxima en general no superior als 30 cm, tot i que n'hi ha de fins a 50 cm), però estan molt ben disposades. Els sòcols es conserven generalment en una alçada d'uns 20 cm, però arriben, en algun cas, als 40 cm. Al damunt hi havia un alçat de toves, segons mostra la troballa d'algun fragment d'aquest material constructiu en els nivells d'enderroc. S'han localitzat una sèrie de murs en els recintes 10, 13 i 14, que corresponen a una fase posterior i tenen una aparença molt feble.

Els paviments de les habitacions consisteixen en les graves naturals retallades i allisades amb l'aportació de terra piconada. Per sota d'aquests paviments, al recinte 9 es localitzà l'any anterior un enterrament del Bronze Final, i a d'altres recintes s'han excavat una sèrie de fosses d'interpretació incerta.

L'única llar de foc localitzada a l'edifici està situada al NE del recinte 19. Està composta per una sola d'argila cremada (UE 165) i un nivell argilós de color rosat (UE 166). No presenta cap preparació i estava parcialment excavada en aquests nivells de graves naturals. Té forma absidal, amb la part recta paral·lela al mur 72. Les dimensions són 90x80 cm.

En els nivells d'enderroc, amés de les toves que s'utilitzaven pel recreixement dels murs, s'han localitzat bigues cremades que ens aporten informació sobre el sistema de coberta. Tot i que no s'han localitzat forats de pal, l'amplada de les habitacions (2 m) és suficient per tal de poder disposar els embigats.

La no existència de trinxeres de fonamentació i el fet que no hi hagi nivells anteriors a les construccions (amb l'excepció de l'enterrament del Bronze Final) ens impedeix conèixer el moment de construcció de l'edifici. En canvi, tenim datat amb molta aproximació el moment de destrucció, la qual fou produïda de manera violenta, tal i com ens fan veure les nombroses restes d'incendi que s'han documentat. Les monedes romanes donen un *terminus post quem* de 208-211 aC, datació que no desdiu de la proporcionada pels materials ceràmics.

Tot i no poder-ho adscriure a un moment concret, a partir de la observació dels murs i la seqüència estratigràfica, podem establir una successió de fases constructives dins l'edifici, que ens parlen de la seva ocupació durant un període relativament llarg. Entre aquestes refaccions podem remarcar la reparació dels murs 73/152 que separen

- el pati de l'edifici següent, on s'observa un canvi de direcció d'un dels murs; el tapiat de la porta de comunicació entre els recintes 15 i 17 (UE 104), o la construcció de murs de factura molt feble, els quals se superposen a nivells d'ús, en els recintes 13/14, compartimentant el que fins aleshores hauria de ser un passadís.

6. Anàlisi dels materials mobles.

Els materials numismàtics. Estudi realitzat per la Dra. Núria Tarradell.

Entre els materials descoberts en la campanya de 1999 són particularment rellevants les troballes numismàtiques, totes elles procedents dels nivells d'enderroc dels recintes 19 (UE 79) i 15 (UE 80), a més de dues més procedents dels nivells superficials d'aquest sector. Totes les peces del recinte 15 són dracmes ibèriques d'imitació emporitana, una de la seca *Itirta* (fig. 4, núm. 1) i dues de la seca *Kum* (fig. 4, núm. 3-5). Totes tres estan excel·lentment conservades, i resulta evident que no havien circulat gaire quan es va produir l'enderroc del recinte 15. Les tres monedes del recinte 19, en canvi, són romanes; es tracta, més concretament, d'un victoriat anònim (fig. 4, núm. 2), un victoriat MP (fig. 4, núm. 4) i d'un denari (fig. 4, núm. 6). Es tracta també de peces poc gastades, tot i que el denari es troba en mal estat de conservació a causa de l'acció del foc. És important assenyalar que aquesta darrera peça i el victoriat MP es daten amb precisió de 211-208 aC, mentre que el victoriat anònim, de classificació més complicada, sembla també una peça antiga, la datació de la qual deu ser semblant a la de les altres dues peces. Els dos exemplars dels nivells superficials corresponen a dos denaris de Roma, similars als del Recinte 19 i amb les mateixes traces d'haver patit l'acció del foc (fig. 4, núm. 7 i 8). Com sigui que totes les peces estan molt poc gastades, sembla lògic concloure que la seva amortització es va produir poc després de la seva encunyació.

Per una altra part, en la campanya de 1998 es van recuperar altres tres monedes, totes elles de bronze i procedents de nivells superficials de la zona 1. Es tracta d'un as de *Kaiskata* (Cascante, prop de Tudela, Navarra), datable de la segona meitat del segle II aC, d'un as d'*Itirta*, corresponent a una de les emissions posteriors a 104 aC i anteriors a 80 aC, i d'un as de *Tabaniu* (seca de localització incerta, possiblement Bébanos, a Súria), datable de la segona meitat del segle II aC.

Els bronzes.

Una de les peces més destacades és una fíbula anular amb arc de timbal, del tipus amb agulla lliure i topall (fig. 5, núm. 3), datable entre mitjans del segle III aC i finals del segle I aC i localitzada en els nivells del Recinte 12 (Daugas, Tixier, 1978, 139; Cuadrado, 1957,). Es conserva pràcticament completa, excepte una petita part de l'anell. Hi ha també, provinents de la capa de superficial d'aquest sector, un gran fragment d'un braçalet (fig. 5, núm. 2), una nansa quasi completa de sítula (Fig. 5, núm. 1).

Els materials ceràmics.

En relació als materials ceràmics, cal fer notar, primerament, la seva gran fragmentació, que es tradueix en la quasi total absència de perfils complets. Això és sens dubte degut, almenys en part, al fet que els nivells arqueològics han estat considerablement rebaixats pels treballs agrícoles. Cal dir també que el volum de materials descoberts és encara bastant reduït, de manera que una avaluació global sobre la natura i importància relativa de les diferents produccions importades i sobre les diferents categories de material indígena haurà d'esperar a la realització de noves campanyes. Tot i amb això, és ja possible fer algunes indicacions preliminars que tenen un cert interès:

a) Les importacions més antigues documentades en el sector explorat del jaciment són ceràmiques àtiques de figures roges (un fragment informe descontextualitzat) i de vernís negre, concretament un plat forma Lamb. 21 i dos fragments de *kàntharos* o de copa-*kàntharos* (fig. 6, núm. 1-2). Això permet proposar provisionalment una datació inicial de l'ocupació ibèrica del lloc de mitjans o segona meitat del segle IV aC. Cal observar que els materials àtics procedents d'altres sectors de l'assentament són dels mateixos tipus i cronologia.

b) En els nivells d'enderroc del sector actualment investigat predomina molt àmpliament la campaniana A sobre tot altre tipus de vaixel·la d'importació. Les formes

documentades en nivells ben estratificats són la copa-escudella Lamb. 27B (fig. 6, núm. 8) i el plat de peix Lamb. 23. Quant a les decoracions, es documenten exclusivament les rosetes centrals impreses. En nivells superficials es comprova també la presència de la copa amb nanses Lamb. 42B (fig. 6, núm. 6-7), que molt probablement correspon a aquesta mateixa fase.

c) Els materials d'importació datables de ple segle III aC són molt escadussers. En els nivells d'enderroc del sector actualment excavat s'ha recuperat algun fragment atribuïble al Taller de Roses, concretament un fragment de vora d'un *kàntharos* forma Lamb. 40 trobat a la UE 56 (recinte 25, zona 2) (fig. 6, núm. 4). Possiblement correspon també a aquesta producció un fragment de paret agallonada d'un segon *kàntharos*, procedent de la UE 57 (fig. 6, núm. 3). També cal datar probablement del segle III aC un fragment de fons amb restes mol malmeses d'una palmeta impresa pertanyent a un vas de ceràmica pseudocampaniana ebusitana (fig. 6, núm. 5). La resta de produccions pròpies del segle III aC, i molt particularment els vasos del Taller de les Petites Estampilles, són ara per ara totalment absents al jaciment.

d) Un fet curiós és la petita quantitat de materials amfòrics d'importació, i també el fet que es tracti exclusivament d'àmfores grecoitàliques (fig. 6, núm. 19 i 25), amb total absència de les produccions púniques ebusitana i centremediterrània, tan abundoses durant el segle III aC a la costa de Catalunya i fins i tot en nuclis de l'interior, com és el cas del Molí d'Espígol de Tornabous (Cura, Sanmartí, 1986-1989).

e) Els nivells superficials han donat un nombre important de ceràmiques de vernís negre datables de la segona meitat del segle II aC i principis de la centúria següent. En campaniana A es documenten principalment plats forma Lamb. 5 i Lamb. 6 (fig. 6, núm. 11-10), a més d'un petit bol forma Morel 113 (fig. 6, núm. 9). Pel que fa al grup de la campaniana B, sembla predominar la producció etrusca, tot i que també es documenta la presència de ceràmiques B-oides. Quant a les formes, també predominen els plats forma Lamb. 5 (fig. 6, núm. 12), però es documenten també les formes Lamb. 1, Lamb. 3, Lamb. 10 (fig. 6, núm. 13-15) i, probablement, Morel 2150 (fig. 6, núm. 16) i Pasquinucci 127. Aquests materials van acompanyats d'àmfora itàlica (cap forma determinable), ceràmica de cuina itàlica (morters i plats amb llavi acanalat) i gobelets

de parets fines, també de producció itàlica, entre els que s'identifica únicament la forma Mayet II (fig. 6, núm. 17-18 i 22).

f) Pel que fa als materials indígenes, ha estat possible confirmar amb materials ben estratificats la datació dins del segle III aC -i, més precisament, dels darrers anys de la centúria- de la variant del tipus 2C (fig. 6, núm. 20-21 i 23) que hem definit, precisament, a partir de diversos exemplars complets del Castellet de Banyoles. Cal dir també que les formes més freqüents són els *pithoi* amb llavi arrodonit i, sobretot, amb llavi pla (fig. 6, núm. 27), la qual cosa suggereix una capacitat d'emmagatzematge important.

Altres materials.

L'activitat tèxtil queda ben documentada per la troballa d'un fragment de *pondus* i una fusaiola completa (fig. 6, núm. 24)

7. Conclusions.

- Evolució estructural del jaciment.

La més antiga ocupació del jaciment del Castellet de Banyoles remunta al Bronze Final i té un caràcter funerari, segons mostra la sepultura d'incineració descoberta en la campanya de 1998 a la zona 2. La tipologia i decoració de l'urna funerària permet datar aquesta tomba dins dels camps d'urnes antics, És a dir, entre els segles XI-IX aC. Sembla lògic suposar, per una altra part, que aquesta tomba formava part d'una necròpolis més extensa, però els treballs realitzats fins al moment no han permès documentar-ne cap altre vestigi.

L'ocupació ibèrica del lloc és molt tardana, ja que les peces datables més antigues són ceràmiques àtiques de figures roges i de vernís negre (*kàntharoi* i *pàteres* Lamb. 21) datables de mitjans o el tercer quart del segle IV aC. Cal destacar el fet que cap d'aquestes peces no ha estat trobada en nivells datables d'aquest moment inicial de l'assentament, ja que totes procedeixen de nivells superficials o bé d'estrats formats a finals del segle III aC. No hi ha, doncs, estructures constructives que es puguin datar amb seguretat d'aquesta etapa inicial del jaciment. El mateix es pot dir, per una altra part, de la major part del segle III aC, ja que no s'ha documentat l'existència de materials datables amb seguretat abans de 225 aC.

Contràriament, disposem de criteris de datació molt precisos per a la destrucció dels edificis de la zona 2. En efectes, les monedes romanes, com s'ha indicat més amunt, donen un *terminus post quem* de 208-211 aC per a la formació de les UE 78, 100, 101, 79 i 111 dels recintes 18 i 19, és a dir, de fet, per a la totalitat dels nivells d'enderroc de les cases excavades. Per una altra part, el fet que no hi hagi en aquests nivells altres monedes de datació clarament més baixa, així com l'excel·lent estat de conservació de les peces que donen cronologia, molt poc gastades, fa pensar que no va transcórrer un període de temps gaire llarg entre el moment d'encunyació i l'amortització d'aquestes monedes. L'abandonament de la casa excavada en la campanya de 1999 es podria situar, doncs, versemblantment, en torn de 208-205 aC. És especialment interessant observar, per una altra part, que la totalitat de monedes del

període antic del jaciment (és a dir, que no corresponen a la reocupació del lloc durant la segona meitat del segle II aC) i que es poden datar amb precisió van ser encunyades entre 211 i 208 aC (Tarradell Font, inèdit), la qual cosa permet suposar que la totalitat o, almenys, una gran part de l'assentament va ser abandonada en les dates esmentades.

Aquesta datació no desdiu de la que es dedueix dels materials ceràmics, tot i que aquesta és menys precisa, tant per raons inherents a la natura dels materials com pel reduït nombre de peces d'importació i la seva extraordinària fragmentació. En efecte, els nivells d'abandonament de les diferents estructures excavades en la campanya de 1999 han donat com a vaixella d'importació més abundant la campaniana A, a vegades acompanyada d'algun fragment de ceràmica àtica o del Taller de Roses. Quant a les formes de campaniana A documentades en aquests nivells, només s'ha documentat la copa-escudella Lamb. 27B i el plat de peix Lamb. 23, a més d'algunes bases amb roseta central que probablement cal atribuir a peces de forma Lamb. 27. Tot això és coherent amb una datació en torn de 205 aC. (Sanmartí *et alii*, 1998) Per una altra part, cal assenyalar també la presència en els nivells superficials d'algunes bases atribuïbles a copes de forma Lamb. 42B i algunes vores d'àmfora greco-itàlica del tipus del Grand Congloué que també podrien haver format originàriament part d'aquests conjunts (*Ibidem*).

Si la datació final d'aquestes construccions pot ser, doncs, establerta amb considerable precisió, el seu origen, en canvi, presenta problemes difícils de resoldre. En efecte, l'estratificació interna d'aquestes construccions és, com s'ha dit, extremadament simple, fins al punt que en general hi ha un sol nivell, producte de l'enderroc, dipositat directament damunt del sòl natural, utilitzat com a paviment. L'existència d'algunes refaccions suggereix una ocupació d'una certa durada, però també és evident que, en absència d'una evidència estratigràfica més complexa, la datació inicial d'aquestes construccions no pot ser establerta amb seguretat. No es pot excloure, doncs, que remunti a mitjan segle IV aC, però una data inicial considerablement més avançada és igualment possible.

Quant al darrer període d'ocupació de l'assentament, com ja s'ha dit està molt mal documentat pel que fa a les estructures constructives, de manera que no és possible precisar-ne les característiques planimètriques ni arquitectòniques. En tot cas,

l'elevat nombre de peces datables d'aquest període que han lliurat els nivells superficials suggereix que devia tractar-se d'un nucli d'una certa importància. Quant a la seva cronologia, creiem que la data inicial s'ha de situar versemblantment dins la segona meitat ja avançada del segle II aC, com sigui que no s'ha documentat la presència de materials d'importació ni de monedes datables amb seguretat de la primera meitat d'aquesta centúria. Hi hauria, doncs, un *hiatus* en l'ocupació del jaciment entre els darrers anys del segle III aC i el tercer quart de la centúria següent. Quant a la cronologia final d'aquest darrer període, les troballes numismàtiques i el predomini de la campaniana B etrusca sobre les produccions B-oides sembla indicar que el lloc va ser abandonat en torn de 100 aC, en tot cas no molt enllà dins del segle I aC.

- Valoració històrica.

L'aspecte més rellevant ha estat poder confirmar l'existència d'un abandonament de la totalitat o la major part de l'assentament en torn de 200 aC, ja proposat anteriorment a partir de l'anàlisi dels materials de la col·lecció Vilaseca (Asensio, Cela, Ferrer, 1996), i haver-ne pogut precisar la cronologia poc després de 208 aC. Es tracta, amb tota evidència, d'un abandonament forçat, ràpid i probablement violent, segons es dedueix de la troballa dels diferents tresors recuperats a l'assentament i de les monedes i joies que han lliurat els nivells d'enderroc excavats en la campanya de 1999. Quant als fets concrets que van provocar-lo, i si és cert, com suposem, que es va produir poc després del període 211-208 aC, l'únic esdeveniment històric conegut per les fonts literàries amb el qual és possible relacionar-lo és la sublevació d'Indíbil i Mandoni els anys 206-205 aC, resolta pel propi Escipió i pels procònsuls que el van succeir (L. Lèntul i L. Manli Acidí) en sengles batalles a la Lacetània (Polibi, 11, 32; Livi, 28, 33) i a la Sedetània (Livi, 29, 1, 19). Si es té present que aquesta sublevació, tot i que estava dirigida pels ilergets, va implicar també altres pobles ibèrics, entre els quals els lacetans i els ausetans, de manera que no podria sorprendre que les seves conseqüències hagin afectat un assentament important, com el Castellet de Banyoles, que, a més, controla una via de comunicació de primer ordre. Si no fos així, caldria suposar que l'abandonament del Castellet fou provocat per l'acció de Cató el 195 aC, però aquesta data ens sembla menys probable atenent, com s'ha indicat més amunt, a la cronologia

de les troballes numismàtiques datables amb precisió, que no ultrapassen en cap cas la data de 208 aC.

Quant a la natura d'aquesta ocupació, cal destacar les grans dimensions de les cases descobertes en la zona 2, així com la presència de grans patis i, en general, una concepció de l'espai domèstic bastant pròxima a la de les grans cultures mediterrànies de l'antiguitat. Això fa pensar que el lloc devia ser ocupat, almenys en el sector explorat durant els anys 1998-1999, pels elements dirigits de la societat ibèrica de la zona, impressió que no desdiu gens, ans al contrari, de les nombroses troballes monetàries i, molt especialment, dels materials de caràcter sumptuari, com ara les conegudes pàteres o les diferents troballes de joies d'or. També recolzaria aquesta idea l'aparent abundància de grans envasos d'emmagatzematge. En canvi, els materials ceràmics d'importació són relativament escadussers, especialment pel que fa a les àmfores, la qual cosa no és, certament, el que s'hauria esperat d'un centre de poder. En tot cas, sembla clar que aquesta població, per les seves condicions estratègiques, devia tenir un especial interès per a les forces militars romanes, que van fer de l'Ebre, fins a la presa de Cartagena (hivern 209-208 aC), una autèntica frontera, fins al punt que creiem que no es pot excloure una autèntica presència romana a l'assentament, la qual cosa es podria posar en relació amb una altra hipòtesi sobre la construcció d'aquests edificis, els quals podrien considerar-se com a part d'un campament militar, ja sigui romà o indígena.

Una altra qüestió que cal comentar és la datació tardana, de segona meitat del segle IV aC, de l'ocupació ibèrica del lloc. El Castellet de Banyoles és, en aquest sentit, una excepció, ja que tots els grans assentaments ibèrics solen tenir una ocupació més antiga, des del segle VI aC o, si més no, des de la segona meitat del segle V aC. Cal dir, per una altra part, que des de mitjan segle VI aC (data d'abandonament del jaciment del Barranc de Gàfols) fins a la primera ocupació del Castellet de Banyoles la Foia de Móra sembla haver estat pràcticament deshabitada, ja que les diferents campanyes de prospecció que hi ha estat realitzades només han revelat algunes petites agrupacions de ceràmica ibèrica, de cronologia, per una altra part, indeterminable. De moment, no estem en condicions de proposar una explicació raonable per a aquests fets.

Pel que fa a l'última ocupació del jaciment, en tenim encara molt poca informació. La troballa en la campanya de 1998 de dues monedes d'origen celtibèric (d'un total de tres) suggereix, en tot cas, una certa vinculació amb el comerç fluvial. L'abandonament del lloc, que probablement es va produir a principis del segle I aC, fos en realitat un desplaçament a l'àrea del Mas de Molló, immediatament a l'esquerra del riu, on es documenta un jaciment que possiblement devia tenir les funcions de port fluvial.

8. Bibliografia

ASENSIO, D., CELA, X., FERRER, C.:

1996: Els materials ceràmics del poblat ibèric del Castellet de Banyoles (Tivissa). Col·lecció Salvador Vilaseca de Reus, *Pyrenae*, 27, 163-191.

ASENSIO, D. *et alii*:

1994-1996a: "El poblament de les comarques del curs inferior de l'Ebre durant el Bronze Final i la Primera Edat del Ferro", *Gala, Models d'ocupació, transformació i explotació del territori entre el 1600 i el 500 A.N.E. a la Catalunya meridional i zones limítrofes de la depressió de l'Ebre*, 3-5, 301-317.

1994-1996b: "El jaciment del Barranc de Sant Antoni (Ginestar, Ribera d'Ebre)", *Gala, Models d'ocupació, transformació i explotació del territori entre el 1600 i el 500 A.N.E. a la Catalunya meridional i zones limítrofes de la depressió de l'Ebre*, 3-5, 231-246.

En premsa: "Approximation à la structure économique du site de Barranc de Gàfols (Ginestar, Ribera d'Ebre, Tarragone)", *Association Française pour l'Étude de l'âge du Fer*.

ASENSIO, D., MIRÓ, M.T., SANMARTÍ, J.

En premsa: "Castellet de Banyoles, Tivissa (Ribera d'Ebre)". *Jornades d'Arqueologia 1999. Prehistòria, protohistòria i època medieval a les comarques de Tarragona (1993-1999)*. Tortosa, 1999.

CURA, M., SANMARTÍ, J.:

1986-1989: "Les importacions d'àmfores i ceràmiques comunes del poblat ibèric del Molí d'Espígol (Tornabous, Urgell)", *Empúries*, 48-50, I, 270-279.

CUADRADO, E.:

1957: "La fíbula anular hispánica y sus problemas", *Zephyrus*, VIII, 5-76.

DAUGAS, J.P., TIXIER, L.:

1978: "Essai de technologie et de typologie des fibules annulaires ibériques", *Cypselas*, II, 121-143.

SANMARTÍ, J., GARCIA, J., ASENSIO, D., PRINCIPAL, J.:

1998: "Les façies ceràmiques d'importació del segle III aC i la primera meitat del segle II aC a la costa central de Catalunya", J. Ramon *et alii* (eds.), *Les façies ceràmiques d'importació a la costa ibèrica, les Balears i les Pitiüses durant el segle III aC i la primera meitat del segle II aC*, *Arqueomediterrània*, 4, Barcelona, 111-128.

Bibliografia prèvia sobre el Castellet de Banyoles

BOSCH 1913-1914

Pere Bosch i Gimpera: "Troballes a Tivissa", Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans, V, pàg. 856-858.

BLÁZQUEZ 1955-1956

José M. Blázquez: "La interpretación de la pátera de Tivissa", Ampurias, XVII-XVIII.

BLÁZQUEZ 1957-1958

José M. Blázquez: "Nuevas aportaciones a la interpretación de la pátera de Tivissa", Ampurias, XIX-XX.

BRULL 1930

Lluís Brull i Cedó: "Notes", Tivissa, pàg. 86, 103, 140, 167.

CODEX 1993

Memòria de la campanya de delimitació de l'any 1993 al Castellet de Banyoles, Tivissa (Ribera d'Ebre).

FERNÁNDEZ 1955

L. Fernández: "La phiale ibérica de Tivissa", R.A.B.M., LXI.

GARCÍA Y BELLIDO 1950

A. García y Bellido: "Phiale ibérica de plata con representaciones de asunto religioso de Tivissa (Tarragona)", Homenaje a L. Hoyos, Madrid.

GRACIA, MUNILLA, PALLARÉS 1991

F. Gracia, G. Munilla, R. Pallarés: "Estructuración del poblamiento y sistemas defensivos en el área de la desembocadura del Ebro. Dos casos de estudio: la Moleta del Remei (Alcanar) y el Castellet de Banyoles (Tivissa)", Simposi de fortificacions ibèriques, Manresa, pàg. 67-78.

PALLARÉS 1982

Ramon Pallarés: "El Castellet de Banyoles, Tivissa", Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys, Barcelona, pàg. 218-219.

PALLARÉS 1983-1984

Ramon Pallarés: "El sistema defensivo frontal del Castellet de Banyoles, Tivissa, Ribera d'Ebre", Pyrenae, 19-20, pàg. 113-125.

PALLARÉS 1984

Ramon Pallarés: El poblamiento ibérico de las comarcas de Tarragona (El Castellet de Banyoles, Tivissa, Ribera d'Ebre), resum de la tesi doctoral, Universitat de Barcelona.

PALLARÉS 1986

Ramon Pallarés: "Dos elements de filiació grega al segle IV aC a l'assentament ibèric del Castellet de Banyoles, Tivissa, Ribera d'Ebre", 6è Col.loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà, 1984, pàg. 281-290.

PALLARÉS 1992

Ramon Pallarés: "Las relaciones entre las representaciones mitológicas de las páteras de Tivissa y el mundo funerario etrusco", Mesa redonda sobre

la presencia de material etrusco en el ámbito de la colonización arcaica en la Península Ibérica, Universitat de Barcelona.

SERRA 1941

Josep de C. Serra i Ràfols: "El poblado ibérico del Castellet de Banyoles (Tivissa, Bajo Ebro)", Ampurias III, pàg. 16-34.

SERRA 1964-1965

Josep de C. Serra i Ràfols: "La destrucción del poblado ibérico del Castellet de Banyoles de Tivissa (Bajo Ebro)", Ampurias XXVI-XXVII, pàg. 105-134.

VILASECA, SERRA, BRULL 1949

Salvador Vilaseca, Josep de C. Serra Ràfols, Lluís Brull: Excavaciones del Plan Nacional en el Castellet de Bañolas, de Tivisa (Tarragona), Informes y Memorias, 20, Madrid.

ANNEXOS

INVENTARI

CASTELLET DE BANYOLES 1999
INVENTARI MATERIALS

RECINTE 19

U.E. 111

Campaniana A

1.- 1 fragment de peu anular i fons d'una copa o plat de forma indeterminable.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

2.- 3 fragments de vora d'un *oenochoe*, amb restes de decoració pintada en forma d'ull a la superfície externa del llavi.

Ceràmica ibèrica oxidada

3.- 12 fragments d'una vora i les dues nanses d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions.

4.- 2 fragments de vora i arrencament de nansa d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions.

5.- 2 fragments de vora d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions.

6.- 2 fragments de vora d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions.

7.- 2 fragments de vora d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions.

8.- 1 fragment de vora d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions.

9.- 3 fragments de vora (amb acanaladura al llavi) d'una àmfora.

10.- 72 fragments del perfil complet d'un *oenochoe* amb cos de tendència cilíndrica (i absència de nansa).

11 a 14.- 4 fragments de sengles vores de plat de vora reentrant.

15 i 16.- 4 fragments de base pertanyents a dos *pithoi* o tenalles de grans dimensions.

16bis.- 1 fragment d'un pivot complet d'àmfora (separat per anàlisis).

17.- 1 fragment de fons d'un probable pivot d'àmfora.

18 a 20.- 4 fragments de tres bases diferents pertanyents a formes indeterminables (gerres o plats).

21 a 26.- 14 fragments pertanyents a un mínim de sis nanses bífides de *pithoi* o tenalles de grans dimensions.

27.- 1 fragment d'una nansa bífida pertanyent a una gerra.

28.- 761 fragments informes.

Ceràmica a torn de pasta grollera

29.- 1 fragment de vora exvasada d'un plat o d'una tapadora.

30.- 1 fragment de vora d'una olleta de perfil en "essa".

31.- 8 fragments informes.

Material lític

- 6 exemplars de pedres petites, de forma mes o menys quadrangular, amb una superfície totalment polida (brunyidors ?).

Material no vascular

- 5 exemplars, molt malmesos, de sengles peces d'argila crua de forma rectangular (possibles *pondera*).
- 25 petits fragments d'elements d'argila crua pertanyents a peces de forma indeterminable (semblants a les plaquetes de la U.E. 79, del Recinte 19?).

Metalls

- 1 fragment de la punta d'un ganivet de ferro.
- 2 tije de ferro de forma indeterminable.
- 2 peces d'escòries o rebuig de fosa (cagaferros) de plom.

U.E. 79

Vernís negre indeterminat

- 1.- 1 fragment de vora d'un *skyphos* o copa de parets rectes de producció indeterminada (Taller de les Petites Estampilles??).
- 2.- 2 fragments informes.
(tots els fragments presenten la pasta grisa, tal vegada per efecte de l'acció del foc).

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

- 3.- 2 fragments informes amb decoració d'una banda horitzontal.

Ceràmica ibèrica oxidada

- 4.- 1 fragment de vora d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions.
- 5 a 8.- 6 fragments de quatre vores pertanyents a una mateixa tenalla de grans dimensions de llavi vertical.
- 9.- 2 fragments de vora exvasada i nansa de cinta d'una gerreta.
- 10 a 15.- 6 fragments de sengles vores de gerretes similars a la peça anterior.
- 16.- 1 fragment de vora exvasada i engruixida d'una gerra.
- 17.- 2 fragments que formen el perfil complet d'un plat de vora reentrant.
- 18 i 19.- 4 fragments de vora i 2 fragments de la base d'un mateix (tot i que no arriben a enganxar) plat de vora reentrant.
- 20 a 23.- 5 fragments de 4 vores de plat de vora reentrant.
- 24.- 1 fragment de vora recta de forma indeterminable (tapadora?).
- 25.- 5 fragments de base pertanyents a un *pithos* o tenalla de grans dimensions.
- 26.- 1 fragment del pivot d'una àmfora.
- 27 i 28.- 5 fragments de dues bases diferents pertanyents a formes indeterminables (gerres o plats).

29 a 37.- 9 fragments de sengles nanses bífides de *pithoi* o tenalles de grans dimensions.

38.- 548 fragments informes.

Ceràmica a torn de pasta grollera

39.- 1 fragment de vora exvasada d'un plat o d'una tapadora.

40.- 1 fragment de vora exvasada d'una olleta de perfil en "essa".

41.- 9 fragments informes.

Ceràmica a mà

42 a 44.- 12 fragments de vora i cos pertanyents a tres individus d'olles de perfil en "essa" i espatlla carenada.

45.- 17 fragments informes.

Material no vascular

- 27 fragments de plaquetes rectangulars d'argila crua, alguns d'ells amb perforació intencional, de funcionalitat indeterminada.

- 4 fragments informes, possiblement pertanyents a fragments de tovot.

Metalls

- 3 monedes de plata, 2 victoriats i un denari, de Roma.

- dues peces d'escòria o rebuigs de fosa de plom.

U.E. 129

Ceràmica ibèrica oxidada

1.- 3 fragments de vora d'un mateix plat de vora reentrant.

2.- 20 fragments informes.

Ceràmica a torn de pasta grollera

3.- 1 fragment de vora i nansa de secció circular d'una gerreta bicònica o de perfil en "essa".

4.- 1 fragment de fons còncav d'una gerreta.

5.- 7 fragments informes.

Metalls

- 1 petit fragment d'una fina plaqueta de bronze.

RECINTE 18

U.E. 100

Àmfora itàlica (?)

1.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

2.- 1 fragment de vora del tipus de coll de cigne d'una tenalla o olla de grans dimensions.

3.- 13 fragments informes amb motius decoratius diversos.

Ceràmica ibèrica oxidada

4.- 7 fragments de vora engruixida d'una tenalla de grans dimensions.

5 i 6.- 3 fragments de dues vores engruixides pertanyents a sengles tenalles carenades de grans dimensions.

7 a 9.- 8 fragments pertanyents a un mínim de tres vores de *Kalathoi* (tot i que versemblantment pertanyen a una mateixa peça).

10 i 11.- 2 fragments de sengles vores exvasades de gerres.

12.- 1 fragment d'una vora de plat de vora reentrant.

13.- 1 fragment de vora de forma indeterminable.

14.- 1 fragment de base d'una tenalla de grans dimensions.

15 i 16.- 4 fragments de dues bases cóncaves de gerres.

17.- 1 fragment de base d'una gerreta (o d'un pom de tapadora).

18.- 2 fragments de peu d'un plat.

19 a 22.- 4 fragments de sengles nanses bífides pertanyents a olles o tenalles de grans dimensions.

23.- 224 fragments informes.

Ceràmica ibèrica reduïda (??)

24.- 1 fragment de vora lobulada d'un *oenochoe*.

25.- 7 fragments informes.

Ceràmica a torn de pasta grollera

26.- 1 fragment de vora d'una tapadora.

27.- 2 fragments informes.

Ceràmica a mà

28.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla de perfil en "essa".

29.- 1 fragment d'arrencament d'un agafador de tapadora.

30.- 4 fragments informes.

Metalls

- 2 fragments d'una fulla rectangular de ferro, travessada per un clau o rebló també de ferro, tal vegada pertanyent a una arada o algun tipus d'estri agrícola.

U.E. 78

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

1 a 3.- 8 fragments de vora del tipus de coll de cigne pertanyents a un mínim de tres individus (encara que semblen formar part de la mateixa peça).

4.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerreta.

5.- 1 fragment de nansa bífida d'una olla o tenalla de grans dimensions.

6.- 15 fragments informes amb motius decoratius diversos.

Ceràmica ibèrica oxidada

7 i 8.- 2 fragments de sengles vores de secció triangular de tenalles de grans dimensions.

9.- 5 fragments de vora exvasada i coll d'una olla de perfil en "essa".

10.- 1 fragment de vora vertical d'una gerra.

11.- 1 fragment de vora lobulada d'un *oenochoe*.

12.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerreta.

13 a 15.- tres fragments de vora de sengles plats de vora reentrant.

16.- 1 fragment de base d'una tenalla de grans dimensions.

17.- 2 fragments de base d'un *kalathos*.

18 a 23.- 6 fragments de sengles nanses bífides de tenalles o olles de grans dimensions.

24 i 25.- tres fragments de dues nanses trifides de tenalles o olles de grans dimensions.

26.- 1 fragment d'una nanseta horitzontal de secció circular pertanyent a una copa.

27.- 1 fragment de nansa de cinta d'una gerra.

28.- 199 fragments informes.

Ceràmica a torn de pasta grollera

29 i 30.- 3 fragments de vora de dues tapadores, molt possiblement pertanyents a una mateixa peça.

31.- 1 fragment de vora d'una tapadora.

32.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla de perfil en "essa".

33.- 1 fragment informe.

Ceràmica a mà

34.- 4 fragments informes.

Metalls

- 2 fragments pertanyents a una placa rectangular o fulla de ferro, lleugerament corvada, tal vegada pertanyent a una espasa del tipus La Tène (?).

U.E. 113

Ceràmica ibèrica oxidada pintada

1.- 1 fragment informe

Ceràmica ibèrica oxidada

2.- 1 fragment de nansa bífida d'una tenalla de grans dimensions.

3.- 15 fragments informes

Ceràmica a mà

4.- 2 fragments informes.

RECINTE 17

U.E. 77

Àmfora itàlica

0.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

1.- 20 fragments de vora i dues nanses trífides d'una mateixa olla de vora acanalada, amb decoració de bandes horitzontals.

1bis.- 2 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada

2.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una olla o tenalla de dimensions mitjanes.

3.- 4 fragments de vora reentrant, molt possiblement pertanyents a una olla de vora acanalada.

4.- 1 fragment de revora, molt possiblement pertanyent a la mateixa olla de vora acanalada anterior.

5, 6 i 6bis, 6ter, 6a i 6b.- 6 fragments de sengles vores de plats de vores verticals o reentrant.

7.- 2 fragments d'una base còncaua d'una gerra o olla de dimensions mitjanes.

8 a 12.- 9 fragments de cinc nanses bífides pertanyents a olles o tenalles de grans dimensions.

13.- 854 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

14, 15 i 15bis.- 4 fragments de tres vores de tapadores.

16.- 22 fragment informes.

Ceràmica a mà

17.- 2 fragments de nansa d'un agafador de tapadora.

17bis.- 1 fragment de tapadora amb decoració aplicada, en relleu.

18.- 21 fragments informes.

Material de construcció

- 6 fragments de restes de revestiment de paret o de paviments.

Metalls

- 3 fragment d'un passador o anella rectangular de ferro.

U.E. 82

Ceràmica ibèrica oxidada pintada

1.- 1 fragment de vora d'un plat de vora vertical, amb una banda horitzontal a la cara interna.

2.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada

3.- 2 fragment de vora d'un pithos o tenalla de grans dimensions.

4 i 5.- 3 fragments de vora de dos plats de vora reentrant.

6.- 2 fragments de base d'un morter, amb solcs concèntrics incisos a la cara externa de la base a imitació de prototipus púnico-ebusitans.

7.- 1 fragment de peu anular de la base d'un plat.

8.- 1 fragment de nansa bífida.

9.- 116 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

10 i 11.- 2 fragments de sengles vores d'olles de perfil en 'essa'.

12.- 1 fragment d'agafador perforat de tapadora.

13.- 6 fragments informes.

Ceràmica a mà

14.- 1 fragment de base plana d'una olla.

15.- 15 fragments informes.

U.E. 102

Ceràmica ibèrica oxidada

1.- 4 fragments informes.

Ceràmica a mà

2 i 3.- 4 fragments de vora pertanyents a dues olles de vora vertical o lleugerament reentrant (tipus urnes d'orelletes??).

4.- 42 fragments informes.

U.E. 118

Ceràmica ibèrica oxidada

- 1.- 1 fragment d'arrencament de nansa de secció circular d'una peça de grans dimensions.
- 2.- 15 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 3.- 1 fragment informe amb decoració d'incisions.
- 4.- 3 fragments informes.

RECINTE 16

U.E. 76

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

- 1.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada

- 2.- 1 fragment de vora del tipus de "coll de cigne" pertanyent a un vas de grans dimensions.
- 3.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerra o olla de dimensions mitjanes.
- 4.- 1 fragment de vora exvasada i arrencament de nansa vertical d'una gerra.
- 5 i 6.- 2 fragments de vora de sengles plats de vora reentrant.
- 7.- 1 fragment de pom o agafador d'una tapadora.
- 8.- 1 fragment de base amb peu anular pertanyent a un plat o a una gerra.
- 9.- 1 fragment de nansa horitzontal de secció circular.
- 10.- 62 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 11.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla de perfil en "essa".
- 12.- 10 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 13.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla o tenalla de grans dimensions.
- 14 i 15.- 2 fragments de vora de sengles olles de perfil en "essa".
- 16.- 4 fragments informes.

Ceràmica indeterminada

- 17.- 1 fragment de vora d'un plat.

RECINTE 14

U.E. 103

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

1.- 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada

2.- 1 fragment de vora lobulada d'una gerra del tipus d'*oenochoe*.

3 i 4.- 2 fragments de vora de sengles plats de vora reentrant.

5.- 1 exemplar de fitxa o cercle retallat.

6.- 49 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

7.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla de perfil en "essa".

8.- 1 fragment de nansa bífida d'una gerra.

9.- 3 fragments informes.

Ceràmica a mà

10.- 1 fragment informe amb decoració d'un cordó amb digitacions.

11.- 16 fragments informes.

U.E. 57

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

1 i 2.- 2 fragments de vora de sengles plats de vora reentrant.

Ceràmica ibèrica oxidada

3.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una gerra

4.- 1 fragment de vora d'un plat de vora reentrant.

5.- 1 exemplar de fitxa o cercle retallat.

6.- 30 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

7.- 1 fragment de vora exvasada d'una olla de perfil en "essa".

8.- 1 fragment de base còncava d'una olla.

9.- 14 fragments informes.

Ceràmica a mà

10.- 1 fragment informe.

- 1 fragment d'una petxina.

RECINTE 12

U.E. 55

Ceràmica ibèrica oxidada

- 1.-** 1 fragment de vora d'un *pithos* o tenalla de grans dimensions.
- 2 a 5.-** 5 fragments de vora pertanyents a quatre plats de vora vertical o reentrant.
- 6.-** 45 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 7.-** 1 fragment de vora de tendència horitzontal d'una olla o gerra (?).
- 8.-** 8 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 9 i 10.-** 2 fragments de vora de sengles tapadores.
- 11.-** 1 fragment d'agafador zoomorf d'una tapadora.
- 12.-** 5 fragments informes.

U.E. 81

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

- 1.-** 1 fragment informe.

Ceràmica ibèrica oxidada

- 2.-** 20 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 3.-** 1 fragment de vora exvasada d'una olla de perfil en "essa".
- 4.-** 16 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 5.-** 1 fragment de vora exvasada d'una olla de perfil en "essa".
- 6.-** 1 fragment informe.

Metalls

- 1 exemplar complet d'una fíbula anular, amb arc de timbal, de bronze.

U.E. 96

Ceràmica ibèrica oxidada

- 1.-** 3 fragments informes.

RECINTE 11

U.E. 75

Ceràmica ibèrica oxidada

- 1.- 1 fragment de vora d'un plat de vora reentrant.
- 2.- 1 fragment de base amb peu anular pertanyent a un plat.
- 3.- 1 fragment de nansa de secció circular.
- 4.- 33 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 5.- 2 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 6 i 7.- 2 fragments de sengles vores d'olles de perfil en "essa".

Altres

- una trentena de fragments de plaques d'argila rubefactada, molt probablement pertanyents a la sola d'una llar de foc.

U.E. 92

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

- 1.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una olla o tenalla de grans dimensions.

Ceràmica ibèrica oxidada

- 2.- 1 fragment de vora d'una àmfora.
- 3.- 1 fragment de vora d'un plat de vora vertical.
- 4.- 1 fragment de nansa horitzontal bífida d'una olla o tenalla de grans dimensions.
- 5 a 8.- 4 fragments de sengles nanses bífides de tenalles o olles de grans dimensions.
- 9.- 47 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 10 i 11.- 6 fragments de vora exvasada pertanyents a dues olles de perfil en "essa".
- 12.- 1 fragment de vora d'una tapadora.
- 13.- 16 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 14.- 2 fragments informes.

Fauna

- 20 fragments d'ossos.

RECINTE 15 (pati).

U.E. 80

Àmfora itàlica

1.- 3 fragments informes (un d'ells podria pertànyer, més aviat, a una peça de ceràmica comuna).

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

2.- 1 fragment de vora del tipus de "coll de cigne" d'una tenalla o olla de grans dimensions.

3.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerra, tal vegada del tipus d'*oenochoe*.

4.- 1 fragment de vora horitzontal i exvasada d'un plat.

5.- 8 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada

6 i 7.- 2 fragment de vora horitzontal i engruixida de sengles *pithoi* o tenalles de grans dimensions.

8 i 9.- 2 fragments de vores exvasades, arrodonides i engruixides, pertanyents a sengles tenalles de grans dimensions

10.- 1 fragment de vora del tipus de "coll de cigne" d'una tenalla o olla de grans dimensions.

11.- 1 fragment de vora horitzontal d'un plat o font.

12.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerra de mitjanes dimensions.

13.- 1 fragment de vora exvasada i nansa de cinta d'una gerreta.

14 a 20.- 8 fragments de set vores exvasades pertanyents a gerretes de petites dimensions.

21 a 37.- 19 fragments de 17 vores de plats de vora reentant o vertical.

38.- 1 fragment de base cònca d'una tenalla o olla de grans dimensions.

39.- 1 fragment de base cònca d'una gerra.

40.- 1 fragment de base amb peu anular pertanyent a un plat.

41 a 43.- 3 fragments de sengles nanses pertanyents a vasos o gerres de petites/mitjanes dimensions.

44 a 52.- 9 fragments de sengles nanses, gairebé totes bífides, pertanyents a tenalles o olles de grans dimensions.

53 a 55.- 3 exemplars de fitxes o cercles retallats complets.

56.- 501 fragments informes.

ceràmica ibèrica reduïda

57.- 1 fragment d'un pom massís d'una tapadora.

58.- 2 fragments d'una base i peu anular d'una gerra.

59.- 1 fragment de nansa de cinta d'una gerra.

60.- 3 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 61 i 62.- 4 fragments de vora vertical i reentrant de dues olles de tanca hermètica.
- 63 a 78.- 20 fragments de vora exvasada pertanyents a 16 olles de "perfil en essa".
- 79 a 83.- 6 fragments de vora pertanyents a 5 tapadores.
- 84 i 85.- 2 fragments d' agafadors oberts de sengles tapadores.
- 86 i 87.- 2 fragments de base de sengles olles.
- 88.- 1 fragment de nansa bífida d'una olla de tanca hermètica.
- 89.- 1 fragment de nansa de cinta d'una olla o gerra.
- 90.- 81 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 91 a 96.- 6 fragments de sengles vores d'olles de "perfil en essa".
- 97 i 98.- 3 fragments de dues vores de tapadora de tanca hermètica, amb decoració de nervis o cordons llisos aplicats.
- 99 i 100.- 2 fragments de vora de sengles tapadores de tanca hermètica.
- 101.- 1 fragment de vora d'una tapadora.
- 102.- 1 fragment informe amb decoració d'una línia horitzontal d'impresions al coll.
- 103.- 1 exemplar de fitxa o cercle retallat.
- 104.- 53.- fragments informes.

Metalls

- 3 monedes de plata, totes elles ibèriques; es tracta d'imitacions de dracmes empuritanes, dues de la seca *Kum* (desconeguda) i una de la seca d'*Illirtar*.
- 5 fragments que conformen una llarga i fina vara de ferro (uns 40 cm. conservats) de secció circular, amb una zona possiblement eixamplada (zona d'emmanegament?), de funcionalitat indeterminada.
- 2 fragments d'escòria de ferro.
- 2 fragments indeterminats (una tija i una plaqueta) de ferro.
- 1 fina plaqueta circular (de les mides d'una moneda), amb perforació central, de bronze.

U.E. 106

Campaniana A

- 1.- 1 petit fragment de peu d'una copa de forma indeterminable (Morel 68?).

Àmfora itàlica

- 2.- 1 fragment informe.

Ceràmica comuna importada de producció indeterminada (itàlica??).

- 3.- 1 fragment de vora d'un morter.

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

- 4.- 1 fragment de vora d'un *Kalathos* de petites dimensions.
- 5.- 1 fragment de vora de la part del broc d'una gerra del tipus d'*oenochoe*.

- 6.- 1 fragment del pom d'un agafador de tapadora.
- 7.- 2 fragments d'una base amb peu anular d'un plat.
- 8.- 3 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada

- 9.- 1 fragment de vora exvasada i horitzontal d'una tenalla o olla de grans o mitjanes dimensions.
- 10.- 1 fragment de vora d'un *Kalathos* de petites dimensions.
- 11.- 1 fragment de vora exvasada d'una gerra del tipus *Oenochoe*.
- 12.- 1 fragment de vora i nansa de cinta d'una gerreta bicònica.
- 13.- 1 fragment de vora i nansa de secció rectangular d'una gerreta de petites dimensions.
- 14 a 17.- 6 fragments de quatre vores exvasades pertanyents a gerretes de petites dimensions.
- 18 a 27.- 10 fragments de sengles vores de plats de vora reentant.
- 28.- 1 fragment de vora d'un bol de parets verticals.
- 29.- 1 fragment de vora d'un plat de vora horitzontal i exvasada de petites dimensions.
- 30.- 1 fragment de peu alt carenat, d'un plat o font amb peu alt.
- 31 i 32.- 2 fragments de sengles bases amb peu anular pertanyents a un plat (31) i a una gerreta (32).
- 33 a 36.- 5 fragments de quatre nanses pertanyents a vasos o gerres de petites/mitjanes dimensions.
- 37 a 42.- 6 fragments de sengles nanses, gairebé totes bífides, pertanyents a tenalles o olles de grans dimensions.
- 43.- 207 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

- 44 i 45.- 2 fragments de vora vertical i reentrant, un d'ells amb nansa de cinta, de dues olles de tanca hermètica.
- 46 a 51.- 7 fragments de vora exvasada pertanyents a 6 olles de "perfil en essa".
- 52 a 54.- 3 fragments de vora pertanyents a sengles tapadores.
- 55.- 1 fragments d' un agafador obert de tapadora.
- 56.- 41 fragments informes.

Ceràmica a mà

- 57.- 1 fragment de vora d'una olla de "perfil en essa", amb decoració d'una línia horitzontal d'impresions al coll.
- 58 a 66.- 10 fragments de nou vores d'olles de "perfil en essa".
- 67 i 68.- 10 fragments de dues bases planes d'olles.
- 69.- 38.- fragments informes.

Fauna

- 4 fragments.

U.E. 143

Ceràmica ibèrica oxidada amb decoració pintada

1.- 2 fragments informes.

Ceràmica ibèrica oxidada

2.- 1 fragment de vora exvasada i horitzontal d'una tenalla o olla de grans dimensions.

3.- 1 fragment de vora de coll de cigne d'una olla de mitjanes dimensions.

4.- 1 fragment de vora d'un *Kalathos*.

5 i 6.- 2 fragments de vora i nansa de cinta de sengles gerretes.

7.- 1 fragments de vora exvasada pertanyent a una gerra.

8 a 10.- 5 fragments de tres vores de plats de vora reentant o vertical.

11.- 1 fragment de vora vertical d'una tapadora.

12.- 1 fragment d'una nansa vertical pertanyent a una gerra de mitjanes dimensions.

13.- 1 fragment de nansa de secció circular pertanyent a un vas o olla de grans dimensions.

14.- 1 exemplar complet de fitxa o cercle retallat.

15.- 88 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

16 i 17.- 2 fragments de vores exvasades pertanyents a sengles olles de "perfil en essa".

18.- 1 fragment de vora pertanyent a una tapadora.

19.- 22 fragments informes.

Ceràmica a mà

20.- 1 fragment informe amb decoració d'acanalats complexos, pertanyent a una urna del Bronze Final.

21.- 6 fragments informes.

Metalls

- 1 fragment d'escòria (cagaferro) o rebuig de fosa de plom.

- 3 fragments grans d'escòria de ferro.

U.E. 127

Ceràmica ibèrica oxidada

1 i 2.- 2 fragments de vora de sengles plats de vora reentant.

3 i 4.- 2 fragment de nansa, una de bífida (3) i l'altre de secció circular (4), pertanyents a un vasos o olles de grans dimensions.

5.- 15 fragments informes.

Ceràmica grollera a torn

6 a 9.- 6 fragments de vora pertanyents a un mínim de quatre individus de tapadores.

10.- 2 fragments informes.

Ceràmica a mà

11.- 4 fragments informes.

FIGURES

CASTELLET DE BANYOLES 1999

ÍNDIX DE FIGURES

FIGURA 1.- Planta general del jaciment, amb indicació dels diferents sectors excavats.

FIGURA 2.- Planta general de la Zona 2, amb indicació del sector excavat (Edifici 1) i de la zona oberta.

FIGURA 3.- Planta detallada del sector excavat (Edifici 1) en la campanya de 1999.

FIGURA 4.- Foto de les monedes de plata aparegudes durant la campanya de 1999.

FIGURA 5.- Objectes metal·lics, de bronze, apareguts durant la campanya de 1999.

FIGURA 6.- Materials ceràmics del Castellet de Banyoles, amb una bona representació dels principals tipus i categories apareguts en les darreres intervencions.

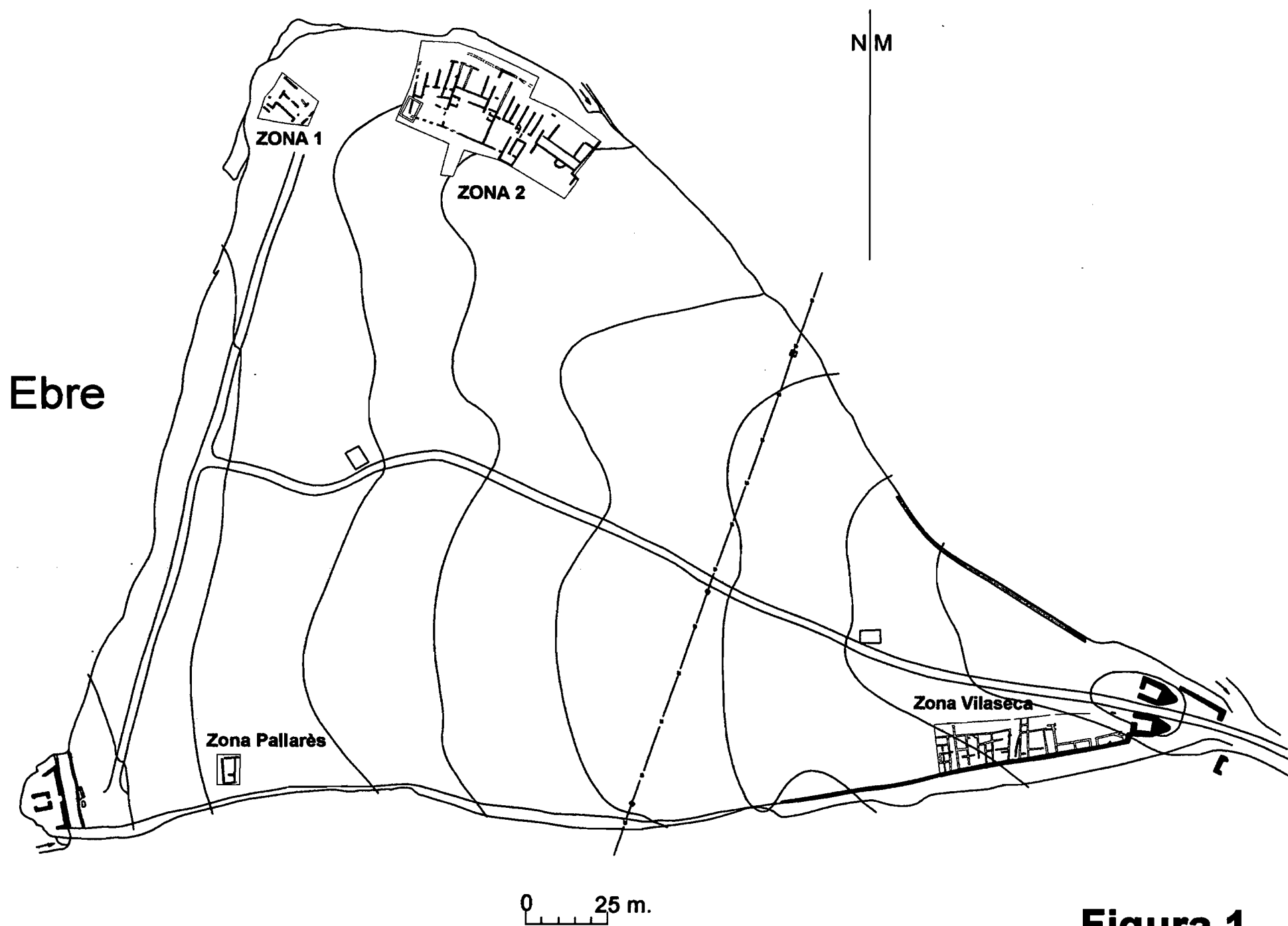

Figura 1

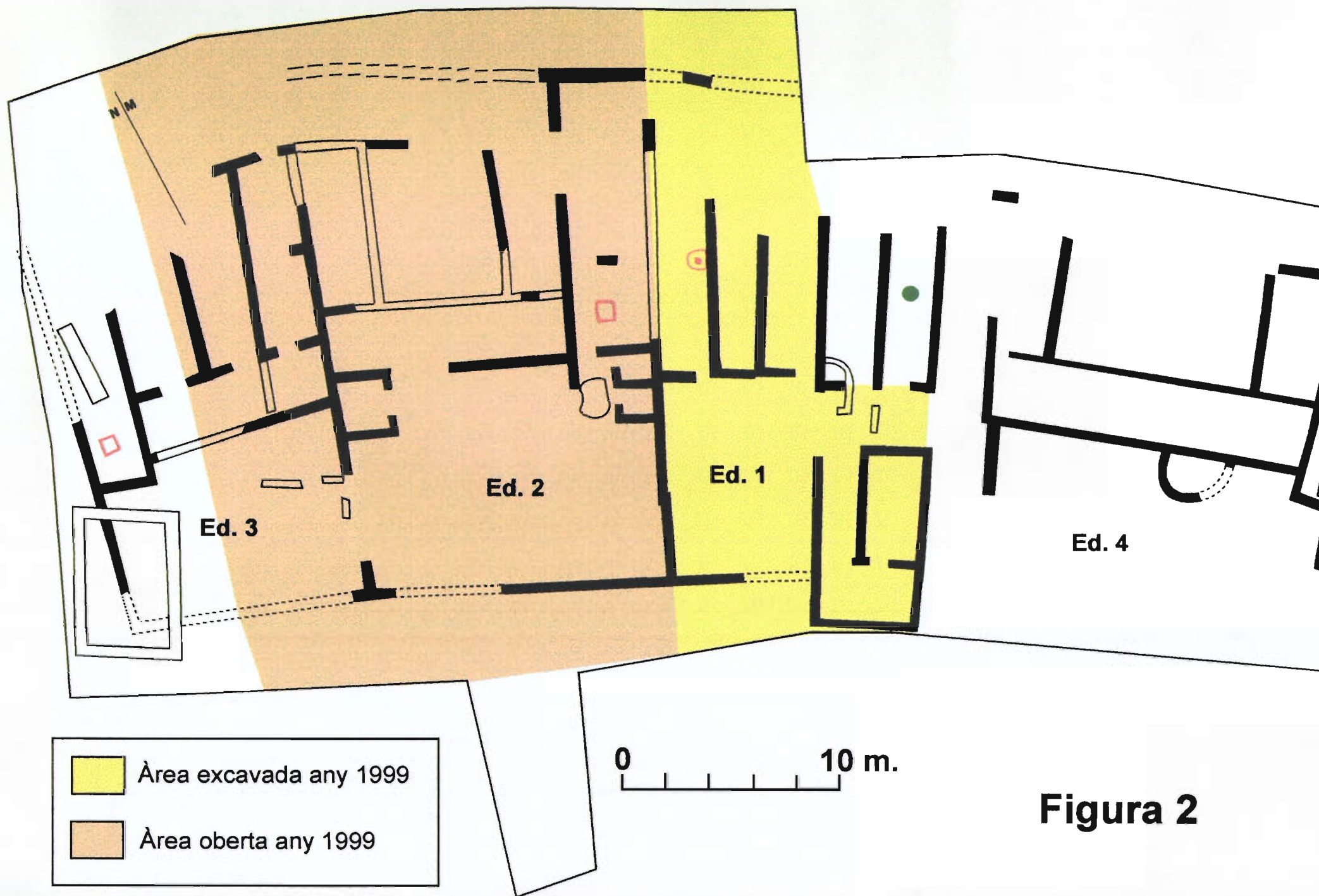

Figura 2

CASTELLET DE BANYOLES 1999
ZONA 2, EDIFICI 1
PLANTA 1:100

	Estructures fase ibèrica
	Llars de foc fase ibèrica
	Estructures fase ibero-romana
	Urna Bronze Final

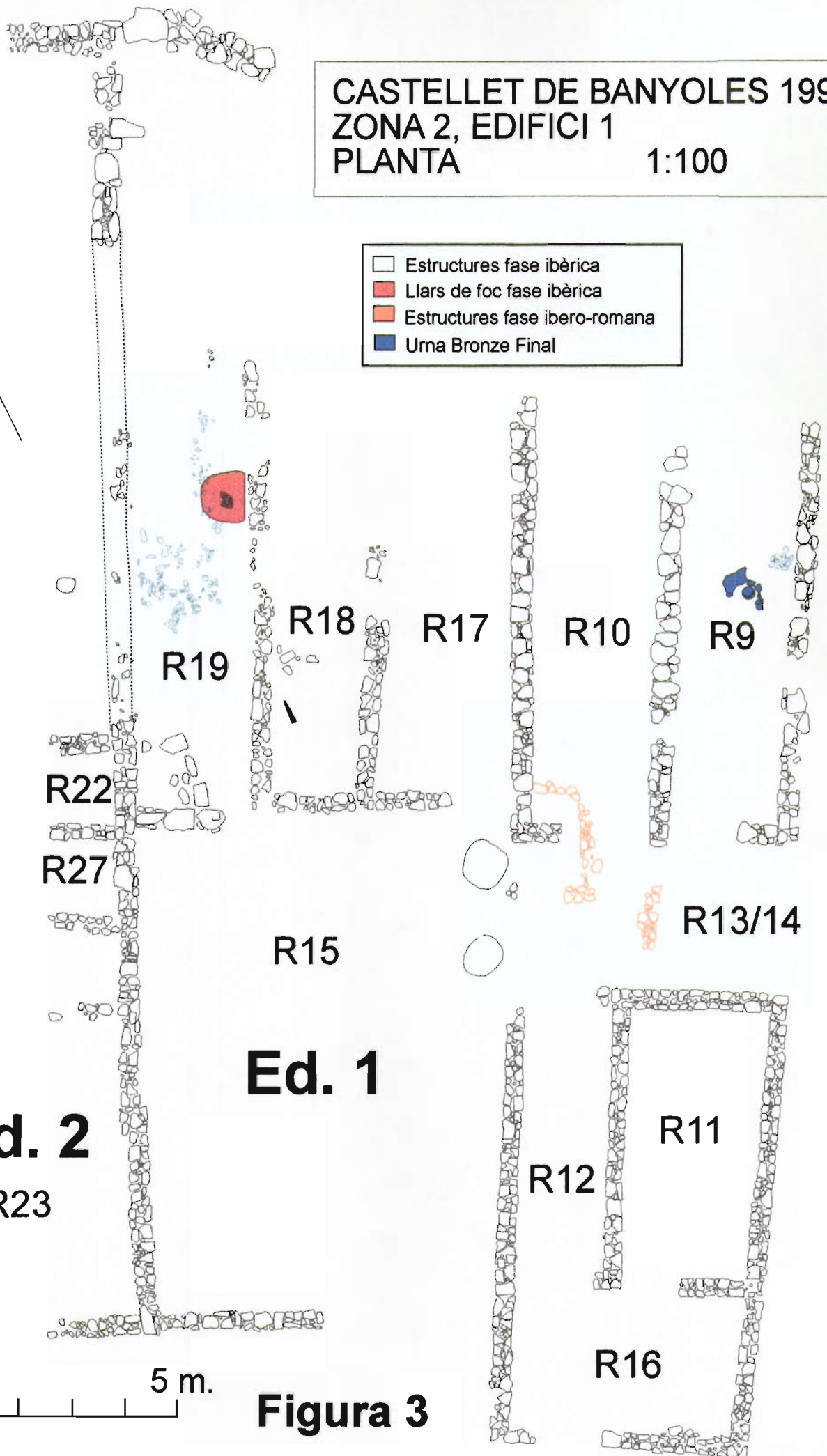
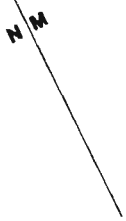

Figura 3

FIGURA 4

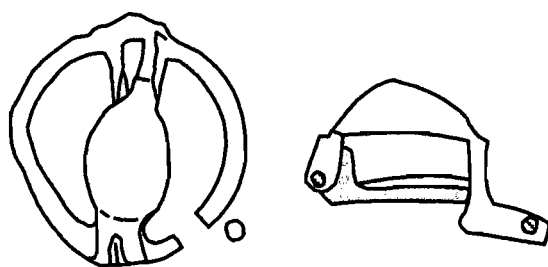
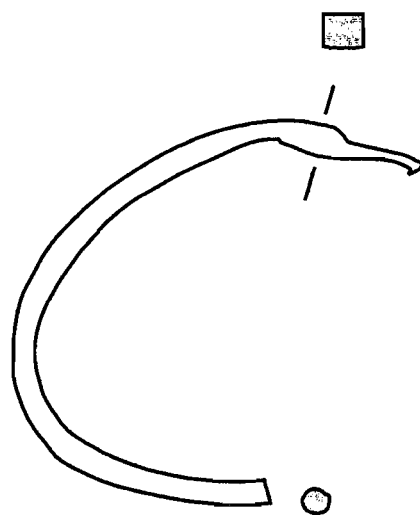
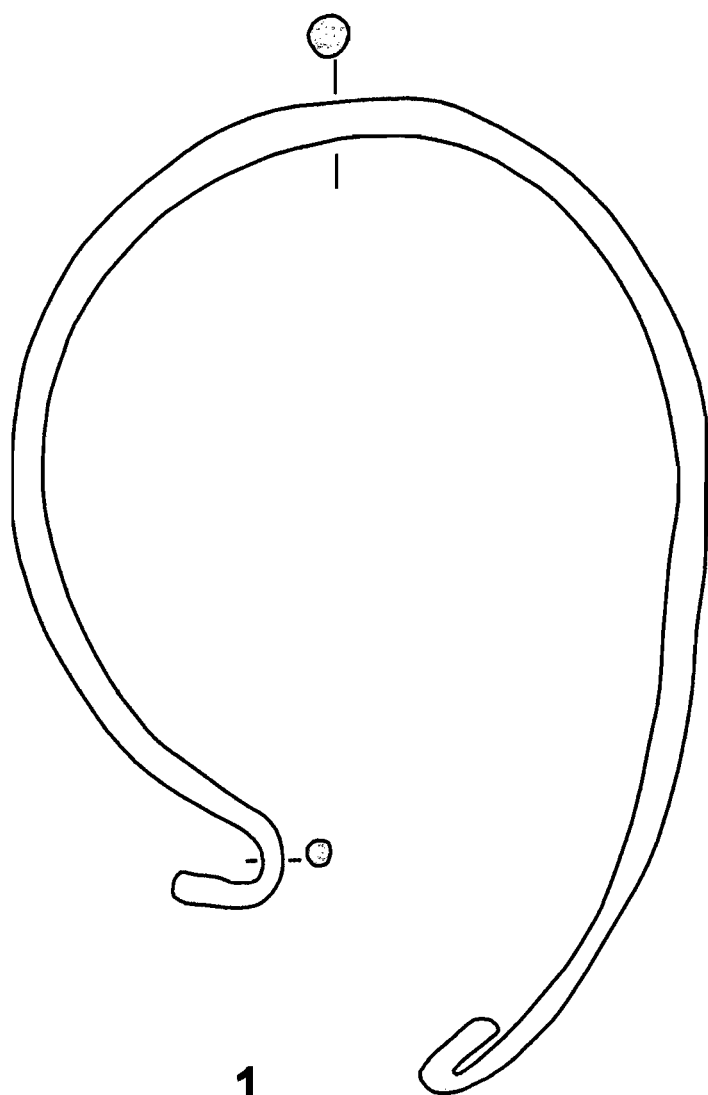

FIGURA 5

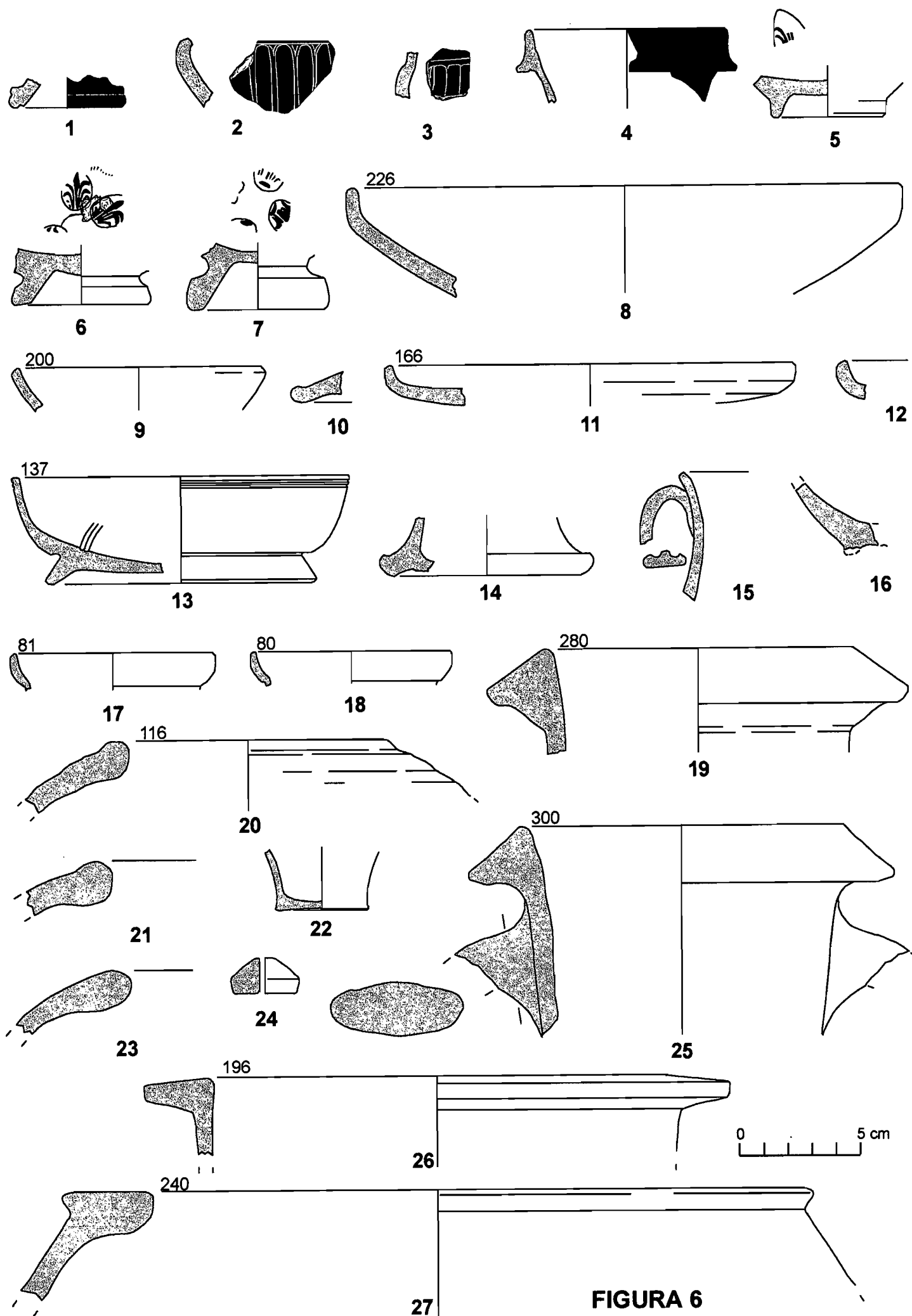
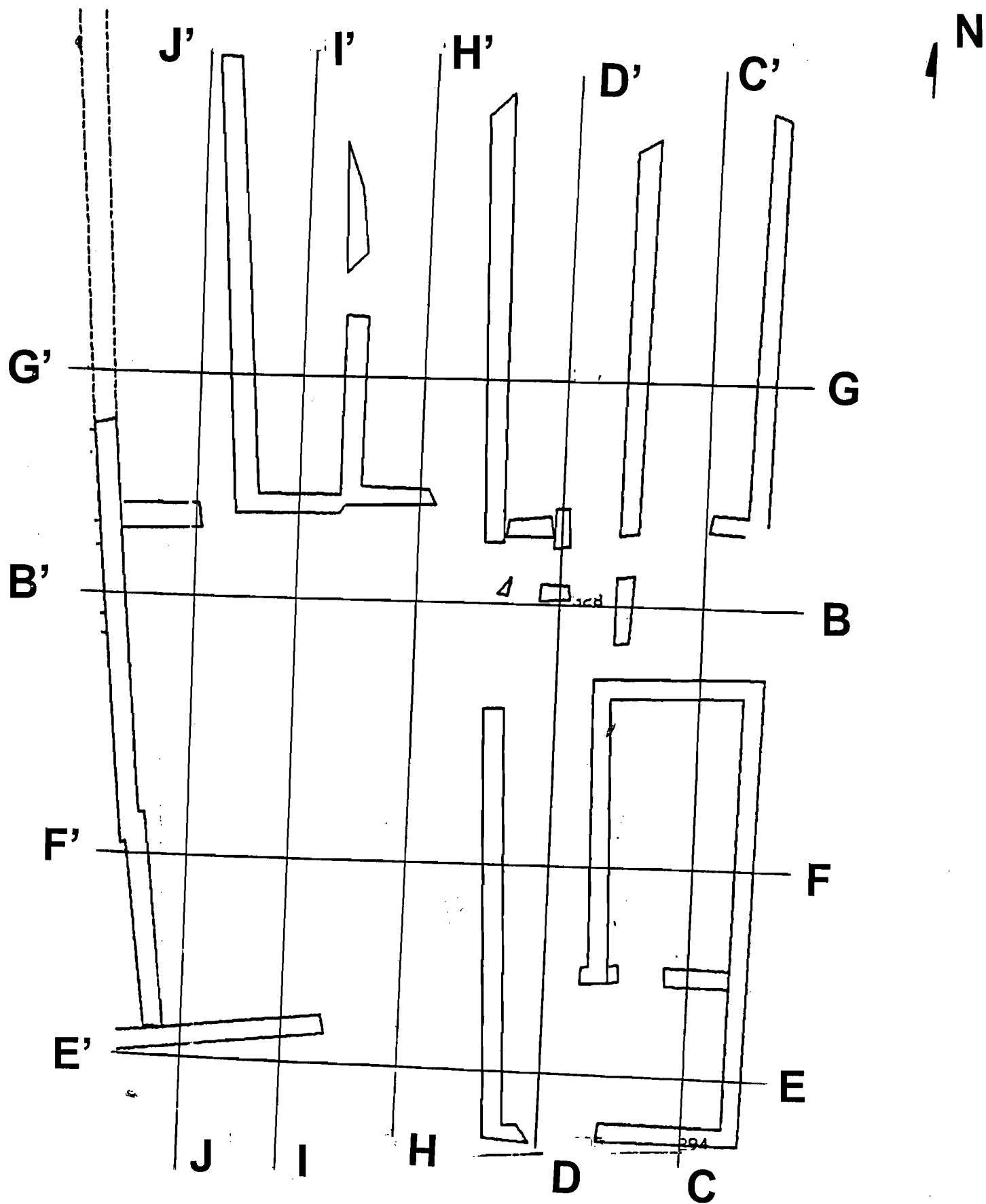

FIGURA 6

SECCIONS

CASTELLET DE BANYOLES
TIVISSA (RIBERA D'EBRE) 1999
ZONA 2. EDIFICI 1
SITUACIÓ DE LES SECCIONS
1:100

0 5 m

**FOTOS
DIAPOS**

CASTELLET DE BANYOLES 1999.

ÍNDEX DE FOTOGRAFIES I DIAPOSITIVES

EDIFICI 1. ZONA 2.

FOTO 1.- Vista general del sector excavat durant la campanya de 1999.

FOTO 2.- Vista general dels nivells d'enderroc dels Recintes 11, 12 i 16 abans de l'excavació.

FOTO 3.- Vista general dels nivells d'enderroc dels Recintes 11, 12 i 16 abans de l'excavació.

FOTO 4.- Vista del Recinte 11 a nivell de pavimentació (roca anivellada), un cop excavats els nivells d'enderroc.

FOTO 5.- Vista del Recinte 12 a nivell de pavimentació (roca anivellada), un cop excavats els nivells d'enderroc.

FOTO 6.- Vista general dels nivells d'enderroc dels Recintes 17, 18 i 19 abans de l'excavació.

FOTO 7.- Vista dels Recintes 17, 18 i 19 a nivell de pavimentació (roca anivellada), un cop excavats els nivells d'enderroc.

FOTO 8.- Vista general dels nivells d'enderroc del Recinte 15 abans de l'excavació.

DIAPO 9.- Vista del Recinte 15 a nivell de pavimentació, un cop excavats els nivells d'enderroc.

DIAPO 10 i 11.- Vista de detall i general de situació de la llar del Recinte 19.

DIAPO 12 i 13.- Vista general i de detall de l'enderroc i escampall ceràmic del Recinte 19.

DIAPO 14.- Vista de detall de tovots apareguts en l'enderroc del Recinte 19.